

Herinrichting Elsbeek

Knip tussen landbouw

Twan van Dijk: "Enthousiasme voor het project."

aangemerkt als prioritair verdroogd gebied. De hydrologische situatie van de Elsbeek zou natuurlijker moeten worden. Verder heeft de beek in het Integraal Waterbeheersplan van Waterschap Peel en Maasvallei een zogenaamde specifiek ecologische functie gekregen. Dat wil zeggen dat prioriteit bestaat voor herinrichting. Het plan werd gemaakt om de beek opnieuw in te richten, het omringende natuurgebied te vernatten en het verrijkte landbouwwater van de Elsbeek af te koppelen. "Een heel gepuzzel, want er moest in het gebied eigenlijk een heel nieuwe waterinfrastructuur worden aangelegd", aldus projectleider Twan van Dijk van het waterschap. "In het voorjaar van 2005 zijn we begonnen met het afkoppelen van de beken in het landbouwgebied. Helaas hebben we in het werk ook een gemaal aan moeten brengen. Helaas omdat we dat eigenlijk liever niet doen in verband met de duurzaamheid. In dit geval was er echter technisch niets anders mogelijk. Een bijkomende complicatie was dat

Onlangs heeft Waterschap Peel en Maasvallei de laatste hand gelegd aan een uniek project: de herinrichting van de Elsbeek. Uniek omdat de beek volledig in een natuurgebied ligt en het landbouwwater door middel van een eigen watersysteem is afgekoppeld.

TEKST LEONIE BACKUS-GEELEN

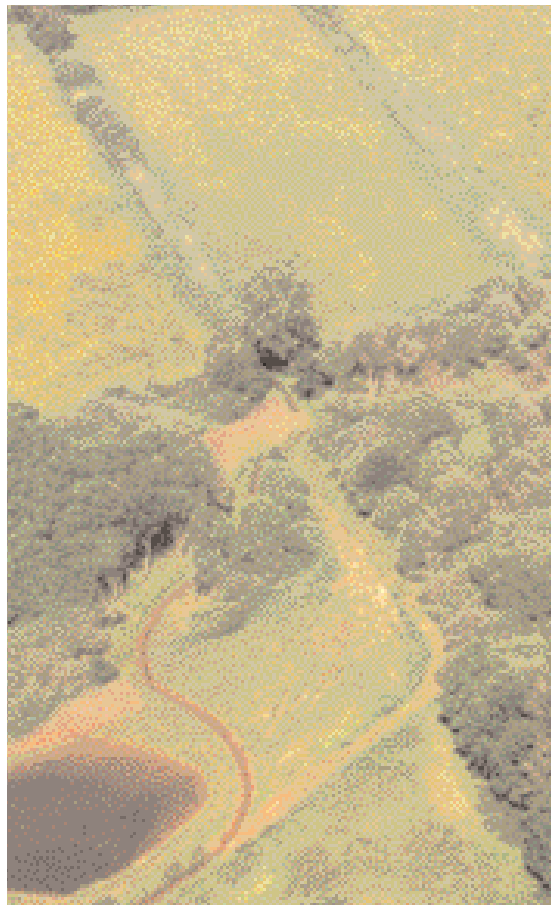
De drie kilometer lange Elsbeek stroomt door de Noord-Limburgse gemeenten Maasbree en Sevenum en mondt in het gebied de Elsbeemden uit in de Groote Molenbeek. Het gebied rondom de beek - een vochtig tot nat natuurgebied met broekbossen binnen een droog landbouwgebied - lag in de vorige eeuw op de overgang van de Peelhoogvenen naar het oude cultuurlandschap. Door de voortschrijdende ontginning is de relatie met de Peelhoogvenen echter verbroken.

Destijds is een sloot gegraven om ook de plaatselijke broekbossen te ontwateren: de huidige Elsbeek met een totaal stroomgebied van ongeveer vijfhonderd hectare. Deze ontwatering

werd meteen ook het grootste probleem voor het natuurgebied. De Elsbeek draineerde en werkte dus verdroging in de hand. Een ander probleem was dat het bovenstrooms gelegen landbouwgebied op de beek afwaterde. Het gehalte aan nutriënten, chloride en bestrijdingsmiddelen was verhoogd, zo bleek uit de waterkwaliteitsgegevens van het waterschap. Daarmee was dit water dus niet geschikt voor het natuurgebied waar de Elsbeek doorheen stroomt. Het leefmilieu werd bovendien aangetast omdat er door overdimensionering geen stroming meer was.

Aanleg nieuwe infrastructuur

Al in 1996 is het dal van de Groote Molenbeek, inclusief de Elsbeek, door de Provincie Limburg

en natuur

"Er moest in het gebied eigenlijk een heel nieuwe waterinfrastructuur worden aangelegd"

we in het broedseizoen, dat loopt van maart tot juli, niet mogen graven. De flora- en fauna-wet verbiedt dat. Er zit in het gebied onder andere een populatie van twaalf broedparen nachtegalen en dat is heel bijzonder voor de streek. We zijn dus pas na de zomer gestart met de aanleg van de nieuwe beek in het natuurgebied. De oude beek had een diep ingesneden profiel waar veel water doorheen kan. Omdat we minder water uit het natuurgebied

willen afvoeren en de oorspronkelijke hydrologische situatie willen herstellen, hebben we dit profiel gedempt en een nieuw, smaller profiel aangelegd. De diepte is nu zo'n zestig centimeter en de bodembreedte dertig centimeter. Veel minder dan voorheen. Ook is de beek nu licht slingerend met plaatselijk wat beschaduwing, waardoor de beek voor de planten en dieren in en om het water aantrekkelijker is geworden. Tot slot zijn in overleg met Staatsbosbeheer, de terreineigenaar van de omliggende natuur, twee nieuwe amfibiepoelen aangelegd en twee bestaande opgeknapt."

De uitvoering van het project is volgens Van Dijck goed verlopen. Vooral over de samenwerking met onder anderen Staatsbosbeheer en Stichting het Limburgs Landschap, die een groot deel van de percelen in de Elsbeemden beheren, is hij erg te spreken. De grondverwerking bij de agrariërs kostte wel veel energie. "Ik heb zeer intensieve persoonlijke contacten

gehad met de plaatselijke grondeigenaren. Het enthousiasme voor het project was bij de meeste mensen wel aanwezig, maar je merkt dat iedereen z'n eigen prioriteiten heeft. Dat is soms lastig. Verder hadden we natuurlijk te maken met het hele scala aan procedures en vergunningen."

De toekomst

Hoe de Elsbeek zich in de toekomst gaat ontwikkelen wordt volgens ecologe Inge Janssen van het waterschap goed bijgehouden. Janssen: "De Elsbeek is opgenomen in het Strategisch Monitoring Programma van het waterschap. Dat wil zeggen dat voorafgaand aan de werkzaamheden een nulmeting is gedaan; welke flora en fauna is aanwezig in het gebied. Ook de waterkwaliteit en waterkwaliteit zijn in de meting meegenomen. We gaan op regelmatige basis monitoren welke veranderingen optreden, zo nodig kunnen we naar aanleiding hiervan bijsturen. Nu al zie je verschillen optreden. De snelheid waarmee het gebied natter wordt heeft ons echt positief verrast, hier en daar zie je al water staan. Aandachtspunt hierbij is wel dat het water niet stagneert. Er moet een oppervlakkige afstroming richting beek zijn. Al met al dragen de uitgevoerde maatregelen bij aan herstel van de oorspronkelijke situatie."

De gang van zaken en de resultaten overziend is projectleider Twan van Dijck dik tevreden. "Normaal gesproken moet je als projectleider overal tussendoor laveren. Je moet rekening houden met allerlei belangen. In dit geval hebben we, zonder veel concessies te hoeven doen, de natuurdoelen voor honderd procent kunnen realiseren en is ook de landbouw er flink op vooruit gegaan. Dat geeft toch wel een goed gevoel."

De uitvoering van het project Elsbeek heeft in totaal zo'n 800.000 euro gekost. Een deel hiervan is gefinancierd door NUBL (Nadere Uitwerking Brabant-Limburg) en door de SGB-regeling (Subsidiëring Gebiedsgericht beleid). Ook de Europese Unie heeft bijgedragen. Waterschap Peel en Maasvallei heeft de rest voor haar rekening genomen.

De Elsbeek na uitvoering.